

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

3. detsember 2020*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiivid 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ – Elektrienergia ja maagaasi siseturg – Ühest küljest elektrienergia ja gaasi põhi- ja ülekandevõrkude haldamise ning teisest küljest tarne- ja tootmistegevuse tegelik eraldamine – Sõltumatute riiklike reguleerivate asutuste loomine

Kohtuasjas C-767/19,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 17. oktoobril 2019 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: O. Beynet ja Y. G. Marinova

hageja,

versus

Belgia Kuningriik, esindajad: L. Van den Broeck, M. Jacobs ja C. Pochet, keda abistas *avocat* G. Block,

kostja,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: kohtunik E. Juhász koja presidendi ülesannetes, kohtunikud C. Lycourgos (ettekandja) ja I. Jarukaitis,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et Belgia Kuningriik on rikkunud kohustusi, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivist 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 55), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivist 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94), jättes nõuetekohaselt üle võtmata:

- direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõike 1 punkti a;
- direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punktid a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punktid a ja b;
- direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punktid a–c ja lõike 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktid a–c ja lõike 9 ning
- direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 10 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 10.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 2 Direktiivi 2009/72 põhjendustes 9, 11, 34, 37 ja 61 on märgitud:

„(9) Kui võrke tootmis- ja tarnetegevusest tegelikult ei eraldata (tegelik eraldamine), on oht, et võrke mitte üksnes ei kasutata diskrimineerival viisil, vaid vertikaalselt integreeritud äriühingutel puudub ka stiimul oma võrkudesse piisavalt investeerida.

[...]

(11) Tegelik eraldamise tagab üksnes see, kui kaotatakse vertikaalselt integreeritud ettevõtjate motivatsioon diskrimineerida konkurente võrgule juurdepääsul ja investeerimisel. Omandisuhete eraldamine ehk võrgu omaniku määramine võrguhalduriks ning tema täielik sõltumatus tarne- ja tootmishuvidest, on lihtne ja selge viis lahendada huvide konflikti ja tagada varustuskindlus. Seetõttu märkis Euroopa Parlament oma 10. juuli 2007. aasta resolutsioonis gaasi ja elektri siseturu väljavaadete kohta [(2007/2089(INI)) (ELT 2008, C 175 E, lk 206)], et ülekande omandisuhete eraldamine on kõige tõhusam vahend, et edendada investeringuid infrastruktuuridesse mittediskrimineerival viisil, uute turule sisenejate õiglast juurdepääsu võrgule ning turu läbipaistvust. Omandisuhete eraldamise tingimustes peaksid liikmesriigid seoses sellega tagama, et samal isikul või samadel isikutel ei ole õigust kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevaid ettevõtjaid ning kontrollida samal ajal mõnd põhivõrguettevõtjat või põhivõrku või teostada selle suhtes mis tahes õigusi. Põhivõrgu või põhivõrguettevõtja kontrollimise õigus peaks, vastupidi, välistama võimaluse kontrollida tootmise või tarnimisega tegelevaid ettevõtjaid või teostada nende suhtes mis tahes õigusi. Nendes piirides peaks tootmise või tarnimisega tegeleval ettevõtjal olema võimalik omada vähemusosalust põhivõrguettevõtjas või põhivõrgus.

[...]

(34) Energeetikasektori reguleerivatel asutustel peaks elektrienergia siseturu nõuetekohaseks toimimiseks olema võimalik teha otsuseid kõikides reguleerimisküsimustes ning nad peaksid olema muudest avalikest ja erahuvidest täiesti sõltumatud. [...]

[...]

(37) Energeetikasektori reguleerivate asutustel peaks olema õigus teha elektriettevõtjate suhtes siduvaid otsuseid ning määrata tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi elektriettevõtjatele, kes oma kohustusi ei täida, või taotleda pädevalt kohtult nimetatud ettevõtjatele selliste karistuste määramist. Samuti peaks energeetikasektori reguleerivatele asutustele konkurentsieskirjade kohaldamisest olenemata andma õiguse teha otsuseid asjakohaste meetmete kohta, millega elektrienergia siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajaliku tõhusa konkurentsi edendamise kaudu tagatakse kasu klientidele. Üks võimalik meede, millega edendada tõhusat konkurentsi ja tagada turu nõuetekohane toimimine, on virtuaalsete elektri jaamade loomine (elektrituru vabastamisprogramm, mille raames elektrit tootev ettevõtja on kohustatud huvitatud tarnijale teatud aja jooksul kas müüma või tegema kättesaadavaks kindla elektrienergia hulga või võimaldama juurdepääsu osale oma tootmisvõimsusest). Energeetikasektori reguleerivatele asutustele peaks samuti andma volitused aidata tagada avaliku ja universaalteenuse kõrge tase vastavalt turu avamisele, et kaitsta kaitsetumaid tarbijaid ja saavutada tarbijakaitsemeetmete täielik tõhusus. Need sätted ei tohiks piirata komisjoni õigusi konkurentsieskirjade kohaldamisel, sealhulgas ühenduse mõõtmega ühinemiste läbivaatamisel, ega siseturu käsitlevate eeskirjade kohaldamisel, nagu näiteks kapitali vaba liikumine. Sõltumatu asutus, kellele riikliku reguleeriva asutuse otsusest mõjutatud osapool võib otsuse edasi kaevata, võiks olla kohus või muu kohtuliku läbivaatamise volitustega asutus.

[...]

(61) [...] Riiklikud reguleerivad asutused peaksid teatama konkurentsiasutustele ja komisjonile nendest liikmesriikidest, kus hinnad kahjustavad konkurentsi ja turu nõuetekohast toimimist.“

3 Direktiivi artiklis 5 on ette nähtud:

„Reguleerivad asutused, kui liikmesriigid on nii sätestanud, või liikmesriigid tagavad, et määratletakse tehnilised ohutusnõuded ning koostatakse ja tehakse üldsusele kättesaadavaks tehnilised eeskirjad, millega nähakse ette tootmisrajatiste, jaotusvõrkude, otseühenduses tarbijate seadmete, ühendusahelate ja otseliinide süsteemiga ühendamise projekteerimise ja kasutamise tehnilised miinimumnõuded. Need tehnilised eeskirjad peavad tagama võrkude koostalitlusvõime ning olema objektiivsed ja mittediskrimineerivad. Amet võib teha vajaduse korral asjakohaseid soovitusi nendele eeskirjadele vastavuse saavutamiseks. Kõnealustest eeskirjadest teatatakse komisjonile vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/34/EÜ (millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord) [EÜT 1998, L 204, lk 37; ELT eriväljaanne 13/20, lk 337] artiklile 8.“

4 Direktiivi 2009/72 artikli 9 lõike 1 punkt a ja lõige 8 näevad ette:

„1. Liikmesriigid tagavad, et alates 3. märtsist 2012:

a) tegutsevad kõik põhivõrku omavad ettevõtjad põhivõrguettevõtjana;

[...]

8. Kui 3. septembril 2009 kuulub ülekandesüsteem vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, võivad liikmesriigid otsustada lõiget 1 mitte kohaldada.

Sellisel juhul asjaomane liikmesriik kas

a) määrab sõltumatu süsteemihalduri vastavalt artiklile 13 või

b) järgib V peatüki sätteid.“

5 Direktiivi artikli 10 lõikes 2 on ette nähtud:

„Liikmesriigid tunnistavad ja määravad põhivõrguettevõtjateks ettevõtjad, kes omavad põhivõrke ja kelle riiklik reguleeriv asutus on kooskõlas sertifitseerimismenetlusega artiklis 9 sätestatud nõuetele vastavana sertifitseerinud. [...]“.

6 Direktiivi V peatükis „Sõltumatu põhivõrguettevõtja“ asuva artikli 17 lõike 1 punktis a on sätestatud:

„Põhivõrguettevõtjatel on käesolevas direktiivis sätestatud kohustuste täitmiseks ja elektrienergia edastamisega seotud äritegevuseks vajalikud inim-, tehnilised, füüsilised ja rahalised ressursid, ja eelkõige:

a) elektrienergia edastamisega seotud äritegevuseks vajalikud varad, sh ülekandevõrk, kuuluvad põhivõrguettevõtjale“.

7 Direktiivi artikli 35 lõiked 4 ja 5 näevad ette:

„4. Liikmesriigid tagavad reguleeriva asutuse sõltumatuse ning kannavad hoolt, et ta teostab oma volitusi erapooletult ja läbipaistvalt. [...]“

[...]

5. Reguleeriva asutuse sõltumatuse kaitsmiseks tagavad liikmesriigid eelkõige, et:

a) reguleeriv asutus saab vastu võtta kõikidest poliitilistest organitest sõltumatuid otsuseid [...]“

[...]“.

8 Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punktides i ja j, lõike 4 punktides a ja b, lõike 6 punktides a–c ja lõikes 9 on ette nähtud:

„1. Reguleerivatele asutustel on järgmised kohustused:

[...]

i) jälgida läbipaistvuse taset, sealhulgas seoses hulgihindadega, ning tagada läbipaistvuskohustuste täitmine elektriettevõtjate poolt;

j) jälgida turu avamise ja konkurentsi taset ning tulemuslikkust hulgi- ja jaemüügitasandil, sealhulgas elektribörse, hindu kodutarbijatele, kaasa arvatud ettemaksu süsteemid, liitumis- ja eraldustasusid, hooldusteenuste teostamist ja nende tasusid ning kodutarbijate kaebusi, ning mis tahes konkurentsimoonusi või -piiranguid, andes muu hulgas kogu vajaliku teabe ja edastades asjaomased juhtumid asjakohastele konkurentsiasutustele;

[...]

4. Liikmesriigid tagavad, et reguleerivatele asutustele antakse volitused, mis võimaldavad neil lõigetes 1, 3 ja 6 osutatud ülesandeid tõhusalt ja kiiresti täita. Selleks peavad reguleerival asutusel olema vähemalt järgmised volitused:

a) teha otsuseid, mis on elektriettevõtjatele siduvad;

- b) uurida elektrienergiaturu toimimist ja otsustada, milliseid vajalikke ja proportsionaalseid meetmeid on vaja võtta tõhusa konkurentsi toetamiseks ja turu nõuetekohase toimimise tagamiseks ning kõnealuseid meetmeid kehtestada. Vajaduse korral on reguleerival asutusel samuti volitus teha konkurentsiõigusega seotud uurimisel koostööd riikliku konkurentsiasutusega ja finantsturgu reguleerivate asutustega või komisjoniga;

[...]

6. Reguleerivad asutused vastutavad tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva meetodika määramise või heakskiitmise eest piisavalt vara enne tingimuste jõustumist järgmistel juhtudel:

- a) riiklike võrkudega ühendamine ja neile juurdepääs, sealhulgas edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise meetodika, need tariifid või meetodika peavad võimaldama teha võrkudesse vajalikke investeeringuid viisil, mis võimaldab tagada võrkude elujõulisuse;
- b) tasakaalustusteenuste osutamine, mida osutatakse võimalikult ökonoomselt ja mis pakuvad võrgukasutajatele sobivaid stiimuleid nende elektrienergia sisse- ja väljavoolu tasakaalustamiseks, tasakaalustusteenuseid pakutakse õiglaselt ja mittediskrimineerivalt ning objektiivsete kriteeriumide alusel; ja
- c) juurdepääs piiriülesele infrastruktuurile, sealhulgas võimsuse eraldamise ja ülekoormuse juhtimise menetlused.

[...]

9. Reguleerivad asutused jälgivad ülekoormuse juhtimist riikide elektrivõrkudes, sealhulgas võrkudevahelistes ühendustes, ja ülekoormuse juhtimise eeskirjade rakendamist. Sel eesmärgil esitavad põhivõrguettevõtjad või turul osalejad reguleerivatele asutustele oma ülekoormusega tegelemise eeskirjad, kaasa arvatud võimsuse jaotamine. Siseriiklikud reguleerivad asutused võivad taotleda kõnealuste eeskirjade muutmist.“

- 9 Direktiivi 2009/73 põhjenduste 6, 8, 30, 33 ja 59 sõnastus on vastavalt samaväärne direktiivi 2009/72 põhjendustega 9, 11, 34, 37 ja 61. Direktiivi 2009/72 põhjenduse 33 viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivile 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (ELT 2003, L 176, lk 37; ELT eriväljaanne 12/02, lk 211), on asendatud direktiivi 2009/73 põhjenduse 29 viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivile 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2003, L 176, lk 57; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230). Viited elektriturgudele on asendatud gaasiturgude viidetega.
- 10 Direktiivi 2009/73 artikli 9 lõike 1 punkti a ja lõike 8, artikli 10 lõike 2, artikli 17 lõike 1 punkti a, artikli 41 lõike 1 punktide i ja j, lõike 4 punktide a ja b, lõike 6 punktide a–c ja lõike 9 sõnastus on samaväärne vastavalt direktiivi 2009/72 artikli 9 lõike 1 punkti a ja lõike 8, artikli 10 lõike 2, artikli 17 lõike 1 punkti a, artikli 37 lõike 1 punktide i ja j, lõike 4 punktide a ja b ning lõike 6 punktide a–c ja lõikega 9.

Belgia õigus

Elektriseadus

- 11 29. aprilli 1999. aasta seaduse elektrituru korralduse kohta (*Moniteur belge*, 11.5.1999, lk 16 264), mida on muudetud 28. juuni 2015. aasta seadusega (*Moniteur belge*, 6.7.2015, lk 44 424) (edaspidi „elektriseadus“), artikli 9 *bis* lõige 1, mis lisati 14. jaanuari 2003. aasta seadusega (*Moniteur belge*, 28.2.2003, lk 9944), sätestab:

„Võrguettevõtjale peab, välja arvatud kahel erandjuhul, otseselt või kaudselt kuuluma kogu osalus ja hääleõigus, mis on seotud järgmiste õigustega, mida kasutab:

- 1) iga tütaretevõtja, kes võrguettevõtja taotlusel tagab täielikult või osaliselt artiklis 8 nimetatud põhivõrgu haldamise;
- 2) iga tütaretevõtja, kes on põhivõrku kuuluva taristu ja seadmete omanik.“

- 12 Elektriseaduse artikli 10 lõige 1 näeb ette:

„Pärast [elektri- ja gaasisektori reguleeriva komisjoni (CREG)] arvamuse saamist ja ministrite nõukogu nõupidamist määrab [föderaalne energeetika]minister võrguettevõtja ühe või mitme võrguomaniku (sealhulgas vajaduse korral väljuva võrguettevõtja) ettepanekul, kellele kas üksi või ühiselt kuulub põhivõrgu osa, mis katab vähemalt 75[%] riigi territooriumist ja vähemalt kaks kolmandikku iga piirkonna territooriumist.

[...]“

- 13 Selle seaduse artiklis 11 on sätestatud:

„Pärast [CREG] arvamuse saamist ja võrguettevõtjaga konsulteerimist kehtestab kuningas põhivõrgu haldamise ja sellele juurdepääsu tehnilise eeskirja.

Tehniline eeskiri määratleb muu hulgas järgmist:

- 1) tootmisrajatiste, jaotusvõrkude, otseühenduses tarbijate seadmete, ühendusahelate ja otseliinide süsteemiga ühendamise projekteerimise ja kasutamise tehnilised miinimumnõuded ja ühendamise tähtajad ning tehnilised tingimused, mis võimaldavad võrguettevõtjal saada juurdepääs kasutajate seadmetele ning võtta või lasta võtta nende seadmete suhtes meetmeid, kui võrgu turvalisus või tehniline usaldusväärsus seda nõuab, ning ühendamise tähtajad;
- 2) tegevuseeskirjad, mida võrguettevõtja peab järgima elektrivoo tehnilisel korraldamisel ja meetmete puhul, mida ta peab kasutama, et lahendada ülekoormuse probleeme, tehnilisi tõrkeid ja tootmisüksuste rikkeid;
- 3) vajaduse korral eelistatakse taastuvaid energiaallikaid kasutavaid tootmisrajatise või koostootmisjaamu, kui see on võimalik varustuskindlust arvesse võttes;
- 4) lisateenused, mida võrguettevõtja peab kehtestama;
- 5) teave, mida võrgu kasutajad peavad võrguettevõtjale andma, sealhulgas arengukavaga seotud andmed;

6) teave, mida võrguettevõtja peab andma teiste elektrivõrkude halduritele, millega põhivõrk on ühendatud, et tagada ohutu ja tõhus toimimine, kooskõlastatud areng ning ühendatud süsteemi koostalitlusvõime;

7) võrguettevõtja ja vajaduse korral kasutajate suhtes kohaldatavatest tegevuseeskirjadest, üldtingimustest, tüüptingimustest, vormidest või menetlusest [CREG] eelnevat teavitamist või heakskiitu käsitlevad sätted.

Kooskõlas tehnilise eeskirjaga täpsustatakse võrguettevõtja võrgule juurdepääsu lepingutes selle kohaldamise tingimused võrgu kasutajate, jaotajate või vahendajate jaoks mittediskrimineerivalt.“

14 Seaduse artikli 18 lõikes 1 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks 6. aprilli 1995. aasta seaduse investeerimisfondide staatuse ja järelevalve, finantsteenuste vahendajate ja investeerimishooldajate kohta (*Moniteur belge*, 3.6.1995, lk 15 876) kohaldamist, võib kuningas pärast [CREG-lt] arvamuse saamist:

[...]

2) kehtestada vahendajatele ja tarnijatele kohaldatavad tegevuseeskirjad, eelkõige tehingu ja tasakaalustuse osas;

[...]“.

15 Elektriseaduse artikli 23 lõiked 1 ja 2 näevad ette:

„1. Luuakse [CREG]. [CREG] on sõltumatu juriidiline isik, mille asukoht on pealinna Brüsseli (Belgia) halduspiirkonnas.

[CREG] võtab kõik mõistlikud meetmed, et saavutada artikli 23 [lõikes] 2 loetletud ülesannete raames ja vajaduse korral tihedas koostöös teiste asjaomaste föderaalasutustega, sealhulgas Autorité belge de la concurrence'iga (Belgia konkurentsiamet), ja ilma et see piiraks nende volitusi, järgmised eesmärgid:

[...]

2. [CREG-l] on avaliku võimu organites ühest küljest elektrituru korralduse ja toimimise nõustamise ülesanne ning teisest küljest ülesanne jälgida ja kontrollida sellega seotud seaduste ja määruste kohaldamist.

Sel eesmärgil [CREG]:

[...]

3) teeb järelevalvet artikli 23 *bis* kohase läbipaistvuse ja konkurentsi üle elektriturul;

3 *bis*) hindab, kas artiklis 23 *ter* nimetatud hinna- ja ettevõtlikulude vaheline suhe on objektiivselt põhjendatud;

4) teeb järelevalvet ja kontrollib energia hulгимүүгитoodete kaubavahetust vastavalt [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta] määrusele (EL) nr 1227/2011 [energia hulгимүүгитuru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta (ELT 2011, L 326, lk 1)], järgides Belgia konkurentsiameti ja [Autorité des Services et Marchés Financiers' (finantsteenuste ja -turgude amet; FSMA)] vastavaid volitusi;

[...]

8) kontrollib, kas võrguettevõtja ja elektriettevõtjad täidavad oma kohustusi, mis tulenevad käesolevast seadusest ja selle rakendusdekreetidest ning muudest elektrituru suhtes kohaldatavatest õigus- ja haldusnormidest, eelkõige piiriülestes küsimustes ja [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta] määrust (EÜ) nr 714/2009 [võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1228/2003 (ELT 2009, L 211, lk 15)] puudutavates valdkondades;

9) kontrollib tehnilise eeskirja kohaldamist, kiidab heaks selles eeskirjas nimetatud dokumendid, eelkõige mis puudutab põhivõrguga ühendamise ja juurdepääsu tingimusi ning tasakaalu vastutuse tingimusi reguleeritavas piirkonnas, ning hindab võrgu turvalisust ja usaldusväärsust käsitlevate eeskirjade varasemat toimivust.

[...]“.

16 Selle seaduse artiklis 23 *bis* on sätestatud:

„[CREG] tagab, et iga elektriettevõtja, kes tarnib elektrit Belgias elavatele klientidele, hoidub eraldi või ühe või mitme elektriettevõtjaga kooskõlastatult igasugusest konkurentsivastasest tegevusest või ebaausatest kaubandustavade, mis mõjutavad või võivad mõjutada tõhusat elektriturgu Belgias.

Kui [CREG] tuvastab oma järelevalve- ja kontrolliülesannete täitmisel ebaausad kaubandustavad või konkurentsivastase tegevuse, esitab ta [föderaalsele energeetika]ministrile omal algatusel aruande, mis sisaldab tema tuvastatud asjaolusid ja vajaduse korral mis tahes meetmeid, mida ta peab vajalikuks võtta tema enda või mis tahes muu pädeva asutuse poolt, et korvata ebaausaid kaubandustavasid või konkurentsivastast tegevust, mis mõjutab või võib mõjutada tõhusalt elektriturgu Belgias.

[CREG] teatab eeldatavatest rikkumistest Belgia konkurentsiametile, edastab talle aruande, mille ta saatis [föderaalsele energeetika]ministrile ja esitab talle vajaliku konfidentsiaalse teabe.

Ebaausate kaubandustavade osas võib kuningas [CREG] ettepanekul ministrite nõukogus arutatud rakendusdekreediga täpsustada kiireloomulisi meetmeid, mida [CREG] võib võtta.

[CREG] võib koostada arvamuse ja pakkuda välja mis tahes meetmeid, mis soodustavad turu nõuetekohast toimimist ja läbipaistvust ning mis on kohaldatavad kõigi Belgias tegutsevate elektriettevõtjate suhtes.“

17 Nimetatud seaduse artikkel 23 *ter* sätestab:

„1. Elektriettevõtja pakutavad hinnad peavad olema objektiivselt põhjendatud, võrreldes ettevõtja kuludega. [CREG] hindab seda suhet, võrreldes eelkõige kõnealuse ettevõtja kulusid ja hindu võrreldavate ettevõtjate kulude ja hindadega ka rahvusvahelisel tasandil, kui see on võimalik.

2. Kui elektriettevõtja on seotud ettevõtja, eeldatakse turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, kui ta pakub ettevõtjatele, kes ei ole omavahel seotud, diskrimineerivaid hindu ja/või tingimusi.

3. Kui [CREG] tuvastab, et objektiivselt põhjendatud suhe puudub, nagu on osutatud [lõikes 1], esitab ta [föderaalsele energeetika]ministrile aruande, mis sisaldab tema tuvastatud ja tema soovitatud meetmeid.

[CREG] teatab eeldatavatest rikkumistest Belgia konkurentsiametile, edastab talle aruande, mille ta saatis [föderaalsele energeetika]ministrile ja esitab talle vajaliku konfidentsiaalse teabe.

Mis puudutab diskrimineerivaid hindu ja/või tingimusi, siis võib kuningas [CREG] ettepanekul ministrite nõukogus arutatud dekreediga täpsustada kiireloomulisi meetmeid, mida [CREG] võib võtta.

Hinna osas võib [CREG] koostada arvamusi ja pakkuda välja mis tahes meetmeid, mida kohaldatakse kõigi Belgias tegutsevate elektriettevõtjate suhtes.“

18 Sama seaduse artikli 26 lõikes 1 on ette nähtud:

„[CREG] võib talle pandud ülesannete täitmisel nõuda võrguettevõtjalt ja jaotusvõrguettevõtjatelt, igalt seotud või sidusettevõtjalt, kes juhib või käitab mitmepoolset äriplatvormi, kus kaubeldakse energiaplokkidega või energiaplokkidega seotud finantsinstrumentidega, millel on otsene seos Belgia elektrituruga või millel on sellele otsene mõju, et nad esitaksid talle kogu vajaliku teabe, sealhulgas põhjendaksid mis tahes keeldumist andmast kolmandale isikule juurdepääsu, ja mis tahes teabe selle võrgu tugevdamiseks vajalike meetmete kohta, kui ta põhjendab oma nõuet. Ta võib kohapeal läbi viia nende raamatupidamise kontrolli.

Alates 1. jaanuarist 2003 võib [CREG] nõuda neilt ning comité de contrôle de l'Électricité et du Gazilt (elektri- ja gaasi järelevalvekomitee), ilma et see piiraks viimasele pandud ülesandeid, teavet, mis on vajalik tema hinnapoliitika ettevalmistamiseks talle artikli 23 punktide 14 *bis*, 15 ja 16 alusel määratud ülesande täitmise raames.“

19 Elektriseaduse artikli 26 lõige 1 *bis* näeb ette:

„[CREG-l] on artiklites 23 *bis* ja 23 *ter* sätestatud ülesannete täitmisel lisaks järgmised volitused ja õigused:

1) saada elektriettevõtjatelt tema pädevust ja ülesandeid puudutavates küsimustes mis tahes vormis teavet 30 päeva jooksul alates taotluse esitamisest;

2) saada neilt aruandeid nende tegevuse või selle teatavate aspektide kohta;

3) kindlaks määrata, millist teavet peavad elektriettevõtjad talle perioodiliselt edastama ja millise sagedusega tuleb see teave talle edastada;

4) kui taotletud teavet ei edastata 30 päeva jooksul, viia kohapeal läbi kontroll, mille käigus ta võib tutvuda kogu eespool nimetatud teabe ja dokumentidega, mis on talle usaldatud ülesannete täitmiseks vajalikud, ja vajaduse korral teha neist koopiad.

Käesoleva lõike alusel [CREG] kogutud teavet võib kasutada üksnes artiklites 23 *bis* ja 23 *ter* nimetatud aruannete, arvamuste ja soovitude koostamiseks. Kuningas võib ministrite nõukogus arutatud kuninga dekreediga laiendada käesolevat artiklit siduvatele otsustele, millele võib olla viidatud artiklites 23 *bis* ja 23 *ter*.“

20 Seaduse artikli 30 *bis* lõikes 3 on sätestatud:

„[...]

[CREG] liikmed on pädevad rikkumisi uurima ja neid tuvastama protokollidega, mis kehtivad kuni vastupidiste tõendite esitamiseni [...]. Selleks võivad nad:

1) siseneda hoonetesse, töökodadesse ja nende valdustesse lahtioleku- või tööajal, kui see on vajalik nende ülesannete täitmiseks;

2) teha kõik asjakohased tähelepanekud, nõuda välja ja võtta ära kõik uurimiseks ja rikkumiste tuvastamiseks vajalikud dokumendid, materjalid, raamatupidamisdokumendid ja esemed;

3) koguda mis tahes teavet, saada mis tahes ütlusi või kirjalikke või suulisi tunnistusi;

4) komisjoni otsuste täitmisel abi osutada.

[...]“.

21 Nimetatud seaduse artiklis 31 on sätestatud, et „[i]lma et see piiraks muude käesolevas seaduses ette nähtud meetmete kohaldamist, võib [CREG] nõuda, et iga Belgias asutatud füüsiline või juriidiline isik täidaks käesoleva seaduse kindlaksmääratud sätteid, selle rakendusdekreete, hilisemaid tasumäärasid või artiklis 21 *bis* nimetatud makseid käsitlevaid seadusi või muid sätteid, mille kohaldamist ta jälgib artikli 23 [lõike] 2 [teise lõigu] punktide 4 ja 8 alusel, [CREG] määratud tähtaja jooksul“.

22 Sama seaduse artikkel 31/1 sätestab:

„1. [...] eeluurimiskohtuniku eelneval loal võivad artikli 30 *bis* [lõike] 3 [esimeses lõigus] nimetatud isikud põhjendatud otsusega anda korralduse arestida – välja arvatud isiklikus eluruumis – vara, mis on [CREG] uurimise esemeks oleva isiku omandis ja kui see vara on kas [CREG] uuritava rikkumise ese või see oli ette nähtud või seda kasutati kõnealuse rikkumise toimepanemiseks või see kujutab endast otsest varalist kasu rikkumisest või on sellega samaväärne.

Artikli 30 *bis* [lõike] 3 [esimeses lõigus] nimetatud isikud märgivad oma otsuses võetud meetet õigustavad faktilised asjaolud ning võtavad oma otsuse põhjendamisel arvesse proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõtteid.

Selle korralduse täitmiseks võivad artikli 30 *bis* [lõike] 3 [esimeses lõigus] nimetatud isikud vajaduse korral taotleda ametivõimude abi.

[...]“.

Maagaasiseadus

23 12. aprilli 1965. aasta seaduse gaasi- ja muude toodete torustranspordi kohta (*Moniteur belge*, 7.5.1965, lk 5260), mida on muudetud 8. juuli 2015. aasta seadusega (*Moniteur belge*, 16.7.2015, lk 46 239) (edaspidi „maagaasiseadus“), artikli 8 lõike 2 teine lõik sätestab:

„Maagaasi ülekandeloala omanikule, kes taotleb maagaasi ülekandevõrgu haldamist, peab kas üksi või ühiselt koos teiste maagaasi ülekandeloala omanikega kuuluma kavandatava võrgu osa, mis katab vähemalt 75% riigi territooriumist.“

24 Selle seaduse artikkel 15/5 *undecies* määratleb:

„1. [CREG] ettepanekul kehtestab kuningas tegevusjuhendi maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla ja maagaasi veeldusjaama juurdepääsu osas.

Tegevusjuhend sätestab:

1) võrgule juurdepääsu taotlemise menetluse ja tingimused;

- 2) teabe, mille peavad esitama maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla ja maagaasi veeldusjaama kasutajad maagaasi ülekandevõrgu haldurile, maagaasi hoidla haldurile ja maagaasi veeldusjaama haldurile;
- 3) maagaasi ülekandevõrgu halduri, maagaasi hoidla halduri ja maagaasi veeldusjaama halduri võetavad ettevaatusabinõud, et säilitada maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla [või] maagaasi veeldusjaama kasutajate äriteabe konfidentsiaalsus;
- 4) tähtajad, mille jooksul maagaasi ülekandevõrgu haldur, maagaasi hoidla haldur ja maagaasi veeldusjaama haldur peavad vastama oma võrgule ja rajatisele juurdepääsu taotlustele;
- 5) meetmed, mille eesmärk on vältida maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla või maagaasi veeldusjaama kasutajate või kasutajarühmade vahelist diskrimineerimist;
- 6) maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla või maagaasi veeldusjaama haldurite maagaasi ülekandemise tarnefunktsiooni õigusliku ja talitlusliku eraldatuse miinimumnõuded;
- 7) aluspõhimõtted, mis käsitlevad ühest küljest maagaasi ülekandevõrgu halduri, maagaasi hoidla halduri ja maagaasi veeldusjaama halduri õigusi ja kohustusi ning teisest küljest maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla või maagaasi veeldusjaama kasutajate õigusi ja kohustusi neile juurdepääsul;
- 8) arвете esitamise aluspõhimõtted;
- 9) aluspõhimõtted, mis käsitlevad ühest küljest maagaasi ülekandevõrgu halduri, maagaasi hoidla halduri ja maagaasi veeldusjaama halduri ning teisest küljest maagaasi ülekandevõrgu, maagaasi hoidla või maagaasi veeldusjaama kasutajate õigusi ja kohustusi nende kasutamisel, eelkõige läbirääkimistel ülekandevõimsusele juurdepääsu, ülekoormuse juhtimise ja teabe avaldamise valdkonnas;
- 10) nõuetele vastavuse programmis sisalduvad meetmed, et tagada mis tahes diskrimineeriva tegevuse välistamine ja nõuetekohane järelevalve selle järgimise üle. Programmis sätestatakse töötajate konkreetsed kohustused selle eesmärgi saavutamiseks. Nõuetele vastavuse programmi järelevalve eest vastutav isik või asutus esitab igal aastal aruande, milles kirjeldatakse [CREG-le] võetud meetmeid. Aruanne avaldatakse;
- 11) nõuded, mis käsitlevad haldurite töötajate sõltumatust tootjatest, turustajatest, tarnijatest ja vahendajatest[;]
- 12) artikli 15/1 [lõike 1] punktis 9 *bis* osutatud järelturu eeskirjad ja korraldus;
- 13) aluspõhimõtted, mis käsitlevad ühendustele juurdepääsu korraldamist.

Mis tahes ülekande- või tarneloa andmine ja säilitamine sõltub tegevusjuhendi järgimisest.

[...]“.

25 Selle seaduse artikli 15/14 lõike 2 esimeses ja teises lõigus on sätestatud:

„[CREG-l] on avaliku võimu organites ühest küljest maagaasi turu korralduse ja toimimise nõustamise ülesanne ning teisest küljest ülesanne jälgida ja kontrollida sellega seotud seaduste ja määruste kohaldamist.

Sel eesmärgil [CREG]:

[...]

6) kiidab heaks põhilised ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimused, välja arvatud artiklites 15/5–15/5 *quinquies* sätestatud tariifid, ja kontrollib, kuidas ülekandeettevõtjad kohaldavad neid oma vastavate võrkude osas;

[...]

9) kontrollib maagaasisektori ettevõtjate raamatupidamist, et kontrollida eelkõige artikli 15/12 sätete järgimist ja ristsubsideerimise puudumist;

[...]

16) jälgib läbipaistvuse taset, sealhulgas hulgihindade puhul, ning tagab, et maagaasiettevõtjad täidaksid läbipaistvuskohustusi;

17) jälgib turu avamise ja konkurentsi taset ning tulemuslikkust hulgi- ja jaemüügitasandil, sealhulgas elektri- ja maagaasibörse, ning mis tahes konkurentsimoonutusi või -piiranguid, andes muu hulgas kogu vajaliku teabe ja edastades asjaomased juhtumid Belgia konkurentsiametile;

[...]

29) kiidab maagaasi ülekandevõrgu halduri ettepanekul heaks piiriülesele taristule juurdepääsu kehtestamise meetodika, sealhulgas võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise menetlused. Selline meetodika on läbipaistev ja mittediskrimineeriv. [CREG] avaldab heakskiidetud meetodika oma veebisaidil;

30) jälgib maagaasi ülekandevõrgu ülekoormuse, sealhulgas vastastikuste ühenduste juhtimist ja ülekoormuse juhtimise eeskirja rakendamist vastavalt artikli 15/1 [lõike 3] punktile 7. CREG teavitab sellest *direction générale de l'Énergie [du service public fédéral „Économie, PME, Classes moyennes et Énergie“*d (föderaalse majandus-, väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate, keskklasside ja energeetikaameti ülddirektoraat)].“

26 Sama seaduse artiklis 15/14 *bis* on nähtud ette:

„[CREG] tagab, et iga maagaasiettevõtja, kes tarnib maagaasi Belgias elavatele tarbijatele, hoidub eraldi või ühe või mitme maagaasiettevõtjaga kooskõlastatult igasugusest konkurentsivastasest tegevusest või ebaausatest kaubandustavade, mis mõjutavad või võivad mõjutada tõhusat gaasiturgu Belgias.

Kui [CREG] teeb oma järelevalve- ja kontrolliülesannete täitmisel kindlaks ebaausad kaubandustavad või konkurentsivastase tegevuse, saadab ta [föderaalsele energeetika]ministrile omal algatusel aruande, milles korratakse tema tuvastatud ja vajaduse korral kõiki meetmeid, mida ta peab vajalikuks, et parandada ebaausaid kaubandustavasid või konkurentsivastast tegevust, mis mõjutab või võib mõjutada hästitoimivat maagaasiturgu Belgias.

[CREG] teatab eeldatavatest rikkumistest Belgia konkurentsiametile, edastab talle aruande, mille ta saatis [föderaalsele energeetika]ministrile ja esitab talle vajaliku konfidentsiaalse teabe.

Ebaausate kaubandustavade osas võib kuningas [CREG] ettepanekul ministrite nõukogus arutatud dekreediga täpsustada kiireloomulisi meetmeid, mida [CREG] võib võtta.

[CREG] võib koostada arvamuse ja pakkuda välja mis tahes meetmeid, mis soodustavad turu nõuetekohast toimimist ja läbipaistvust ning mis on kohaldatavad kõigi Belgias tegutsevate maagaasiettevõtjate suhtes.“

27 Maagaasiseaduse artikkel 15/14 *ter* sätestab:

„1. Maagaasiettevõtja pakutavad hinnad peavad olema objektiivselt põhjendatud, võrreldes ettevõtja kuludega. [CREG] hindab seda suhet, võrreldes eelkõige kõnealuse ettevõtja kulusid ja hindu võrreldavate ettevõtjate kulude ja hindadega ka rahvusvahelisel tasandil, kui see on võimalik.

2. Kui maagaasiettevõtja on seotud ettevõtja, eeldatakse turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, kui ta pakub ettevõtjatele, kes ei ole omavahel seotud, diskrimineerivaid hindu ja/või tingimusi.

3. Kui [CREG] tuvastab, et objektiivselt põhjendatud suhe puudub, nagu on osutatud [lõikes 1], esitab ta [föderaalsetele energeetika]ministrile aruande, mis sisaldab tema tuvastatud ja tema soovitatud meetmeid.

[CREG] teatab eeldatavatest rikkumistest Belgia konkurentsiametile, edastab talle aruande, mille ta saatis [föderaalsetele energeetika]ministrile, ja esitab talle vajaliku konfidentsiaalse teabe.

Mis puudutab diskrimineerivaid hindu ja/või tingimusi, siis võib kuningas [CREG] ettepanekul ministrite nõukogus arutatud dekreediga täpsustada kiireloomulisi meetmeid, mida [CREG] võib võtta.

Hinna osas võib [CREG] koostada arvamusi ja pakkuda välja mis tahes meetmeid, mida kohaldatakse kõigi Belgias tegutsevate gaasiettevõtjate suhtes.“

28 Selle seaduse artikli 15/16 lõikes 1 *bis* on sätestatud:

„[CREG-l] on artiklites 15/14 *bis* ja 15/14 *ter* sätestatud ülesannete täitmisel lisaks järgmised volitused ja õigused:

1) saada maagaasiettevõtjatelt tema pädevust ja ülesandeid puudutavates küsimustes mis tahes vormis teavet 30 päeva jooksul alates taotluse esitamisest;

2) saada neilt aruandeid nende tegevuse või selle teatavate aspektide kohta;

3) kindlaks määrata, millist teavet peavad maagaasiettevõtjad talle perioodiliselt edastama ja millise sagedusega tuleb see teave talle edastada;

4) kui taotletud teavet ei edastata 30 päeva jooksul, viia kohapeal läbi kontroll, mille käigus ta võib tutvuda kogu eespool nimetatud teabe ja dokumentidega, mis on talle usaldatud ülesannete täitmiseks vajalikud, ja vajaduse korral teha neist koopiaid.

Käesoleva lõike alusel [CREG] kogutud teavet võib kasutada üksnes artiklites 15/14 *bis* ja 15/14 *ter* nimetatud aruannete, arvamuste ja soovitude koostamiseks. Kuningas võib ministrite nõukogus arutatud kuninga dekreediga laiendada käesolevat artiklit siduvatele otsustele, millele võib olla viidatud artiklites 15/14 *bis* ja 15/14 *ter*.“

29 Maagaasiseaduse artikli 18 lõige 3 sätestab:

„[...]

[CREG] liikmed on pädevad rikkumisi uurima ja neid tuvastama protokollidega, mis kehtivad kuni vastupidiste tõendite esitamiseni [...]. Selleks võivad nad:

- 1) siseneda hoonetesse, töökodadesse ja nende valdustesse lahtioleku- või tööajal, kui see on vajalik nende ülesannete täitmiseks;
- 2) teha kõik asjakohased tähelepanekud, nõuda välja ja võtta ära kõik uurimiseks ja rikkumiste tuvastamiseks vajalikud dokumendid, materjalid, raamatupidamisdokumendid ja esemed;
- 3) koguda mis tahes teavet, saada mis tahes ütlusi või kirjalikke või suulisi tunnistusi;
- 4) komisjoni otsuste täitmisel abi osutada.

[...]“.

- 30 Selle seaduse artiklis 20/2 on sätestatud, et „[i]lma et see piiraks muude käesolevas seaduses ette nähtud meetmete kohaldamist, võib [CREG] nõuda, et iga Belgias asuv füüsiline või juriidiline isik täidaks käesoleva seaduse kindlaksmääratud sätteid, selle rakendusdekreete, hilisemaid tasumäärasid või artiklis 15/11 nimetatud makseid, või mis tahes muid sätteid, mille kohaldamist ta jälgib artikli 15/14 lõike 2 [teise lõigu] ja lõigete 5 ja 5 *bis* alusel, [CREG] määratud tähtaja jooksul“.

Kohtueelne menetlus ja menetlus Euroopa Kohtus

- 31 Komisjon kontrollis omal algatusel direktiivide 2009/72 ja 2009/73 ülevõtmist Belgia õigusesse, et teha kindlaks võimalikud vastuolud liidu õigusega. Uurimine puudutas ülekandesüsteemide eraldamist, riiklike reguleerivate asutuste sõltumatust ja volitusi ning tarbijate kaitset.
- 32 Komisjon saatis 6. mail 2013 Belgia Kuningriigile menetluse „EU Pilot“ raames kirja, milles palus tal vastata mitmele küsimusele selle ülevõtmise kohta. Liikmesriigile esitati 10. veebruaril 2014 täiendavaid küsimusi.
- 33 Liikmesriik vastas sellele kirjale ja nendele täiendavatele küsimustele 12. septembril 2013, 24. ja 28. veebruaril 2014 ning 3., 18. ja 19. märtsil 2014.
- 34 Komisjon saatis 17. oktoobril 2014 Belgia Kuningriigile ametliku kirja, leides, et selle liikmesriigi esitatud andmed ei võimaldanud hajutada tema kahtlusi direktiivide 2009/72 ja 2009/73 Belgia õigusesse ülevõtmise kooskõla küsimustes. Liikmesriik vastas sellele 18. jaanuaril 2015.
- 35 Komisjon saatis 26. veebruaril 2016 Belgia Kuningriigile põhjendatud arvamuse ja palus tal võtta põhjendatud arvamuse järgimiseks vajalikud meetmed kahe kuu jooksul arvamuse kättesaamisest.
- 36 Belgia Kuningriik vastas 19. juulil 2016 ning teavitas seejärel komisjoni seadusandlikest meetmetest 15. septembril 2016 ning 9., 10. ja 30. jaanuaril 2017. 2. oktoobril 2018 toimus Belgia ametiasutuste ja komisjoni konverentskõne.
- 37 Kuna komisjon leidis, et teatavad Belgia õigusnormid ei ole endiselt direktiividega 2009/72 ja 2009/73 kooskõlas, otsustas ta esitada käesoleva hagi.

Hagi

Esimene väide, et on rikutud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõike 1 punkti a

Poolte argumendid

- 38 Komisjon väidab, et direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõike 1 punkti a ei ole Belgia õigusesse nõuetekohaselt üle võetud. Sellega seoses ei nõua elektriseaduse artikli 10 lõige 1 ja maagaasiseaduse artikli 8 lõike 2 teine lõik põhivõrguettevõtjalt, et ta oleks võrgu omanik, vaid elektriseaduse kohaselt, et võrgu omanikele, kes teevad föderalsele energeetikaministrile ettepaneku määrata haldur, kuulub ühiselt põhivõrgu osa, mis katab vähemalt 75% riigi territooriumist, ja maagaasiseaduse kohaselt, et võrguettevõtjale kuulub ühiselt koos teistega võrgu osa, mis katab vähemalt 75% riigi territooriumist.
- 39 Liidu õigusega kooskõlas olev faktiline olukord või halduspraktika ei saa korvata nende direktiivide puudulikkude ülevõtmist liikmesriigi õigusesse. Lisaks ei oma tähtsust, et komisjon ei ole vastu sellele, et Belgias sertifitseeritakse vastavalt elektrienergia ja maagaasi põhivõrguettevõtjad Elia System Operator SA ja Fluxys Belgium SA.
- 40 Lisaks ei lõpeta 2003. aastal elektriseadusesse artikli 9 *bis* lisamine rikkumist, kuna see säte näeb üksnes ette, et võrguettevõtja kontrolli viimase üle saab tagada 100% osalusega tütarettevõtja kaudu.
- 41 Belgia Kuningriik väidab, et Elia System Operator ja Fluxys Belgium on võrgu omanikud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 tähenduses ning et komisjon ei ole nende haldurite sertifitseerimisel esitatud arvamustes esitanud märkusi nende direktiivide artikli 9 lõike 1 punkti a tõlgendamise kohta.
- 42 Belgia Kuningriigi arvates on omavahel segi aetud ühest küljest isikud, kes võivad teha ettepaneku määrata põhivõrguettevõtja ja omada selle halduri määramise ajal vähemalt 75% võrgu omandist, ning teisest küljest määratud halduri võrgu omandiprotsent. Elektriseaduse artikli 10 lõige 1 puudutab üksnes esimest asjaolu, kuid ei puuduta määratud võrguettevõtjale kuuluva võrgu omandit. Lisaks on selle seaduse 2003. aastal sisse viidud artiklis 9 *bis* sätestatud omandi ülemineku valik, kuna selles on ette nähtud, et tütarettevõtja kaudu võrguettevõtjaks olija on põhivõrgu omanik.
- 43 Belgia Kuningriik väidab, et komisjoni argumendid, mille kohaselt elektriseaduse artikli 10 lõike 1 kohaselt võivad võrguomanikud olla ka tootmise või tarnimise ülesannet täitva ettevõtja omanikud, põhinevad oletustel ja teoreetilistel väidetest, ilma et komisjon esitaks tõendeid rikkumise kohta, kuigi tõendamiskoormis lasub temal.

Euroopa Kohtu hinnang

- 44 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõike 1 punkt a näeb ette, et liikmesriigid tagavad, et alates 3. märtsist 2012 tegutseb põhivõrguettevõtjana iga ettevõtja, kellele kuulub põhivõrk.
- 45 Mõlema direktiivi artikli 10 lõike 2 kohaselt tunnistavad ja määravad liikmesriigid põhivõrguettevõtjateks ettevõtjad, kes omavad põhivõrke ja kelle riiklik reguleeriv asutus on artiklis 9 sätestatud nõuetele vastavana sertifitseerinud.
- 46 Direktiivi 2009/72 põhjenduses 9 ja direktiivi 2009/73 põhjenduses 6 on märgitud, et kui võrke tootmis- ja tarnetegevusest tegelikult ei eraldata (tegelik eraldamine), on oht, et võrke mitte üksnes ei kasutata diskrimineerival viisil, vaid vertikaalselt integreeritud äriühingutel puudub ka stiimul oma võrkudesse piisavalt investeerida.

- 47 Nagu tuleneb direktiivi 2009/72 põhjendusest 11 ja direktiivi 2009/73 põhjendusest 8, tähendab omandisuhete eraldamine, et võrgu omanik määratakse võrguhalduriks ning ta on täielikult sõltumatu tarne- ja tootmisstruktuuridest (vt selle kohta 26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Balgarska energiyna borsa, C-347/16, EU:C:2017:816, punkt 46).
- 48 Lisaks näeb direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõige 8 ette, et kui 3. septembril 2009 kuulub ülekandesüsteem vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, võivad liikmesriigid otsustada selle artikli lõiget 1 mitte kohaldada, ja et sellisel juhul määrab asjaomane liikmesriik vastavalt direktiivi 2009/72 artiklile 13 ja direktiivi 2009/73 artiklile 14 sõltumatu süsteemihalduri või järgib direktiivi 2009/72 V peatüki ja direktiivi 2009/73 IV peatüki sätteid.
- 49 Mis puudutab sõltumatuid süsteemihaldureid, siis on oluline märkida, et kohus on selgitanud, et direktiivi 2009/72 artikli 17 lõike 1 punktis a on sõnaselgelt nõutud, et elektri edastamiseks vajalikud varad ja eelkõige põhivõrk kuuluks sõltumatutele põhivõrguettevõtjatele, ning seda eelkõige selleks, et tagada – nagu nähtub selle direktiivi põhjendustest 16, 17 ja 19 – nende võrguettevõtjate täielik ja tegelik sõltumatus tarne- ja tootmistegevusest (17. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Elektrorazpredelenie Yug, C-31/18, EU:C:2019:868, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Nagu komisjon õigesti väidab, ei põhjenda aga ükski põhjus lahknevust direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõigete 1 ja 8 vahel võrguomandi ulatuse osas. Lõige 1 käsitleb „põhivõrku omava ettevõtja“ juhtumit, ilma kuidagi mainimata ettevõtja juhtumit, kellele kuulub osa sellisest võrgust, mis kaldub näitama, et kõnealusele ettevõtjale, keda võidakse määrata põhivõrguettevõtjaks, peab kuuluma kogu see võrk. Seda tõlgendust kinnitab mõlema direktiivi artikli 17 lõike 1 punkti a ühemõtteline sõnastus, mis viitab artikli 9 lõikes 8 osutatud juhtumile ja nõuab, et ülekandevõrk kuuluks ülekandesüsteemi haldurile.
- 51 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõike 1 sõnastuse ja konteksti analüüsist tuleneb, et põhivõrgu omanik peab olema kogu selle võrgu omanik.
- 52 See järeldus on ka kooskõlas selle sätte eesmärgiga. Nagu komisjon samuti õigesti väidab, on võrguettevõtjal kogu võrgu omanikuna stiimul teha investeeringuid ja tehnilisi muudatusi, mis võimaldavad tal seda võrku optimaalselt hallata ja arendada.
- 53 Käesoleval juhul ei nõua Belgia õigusaktid elektrienergia või maagaasi ülekandevõrgu haldurilt, et ta oleks selle omanik.
- 54 Elektriseaduse artikli 10 lõige 1 näeb üksnes ette, et võrgu omanikele, kes teevad föderaalsete energeetikaministrile ettepaneku määrata haldur, kuulub ühiselt põhivõrgu osa, mis katab vähemalt 75% riigi territooriumist. Mis puudutab maagaasiseaduse artikli 8 lõike 2 teist lõiku, siis see nõuab, et ülekandevõrgu haldamise taotlejale kuulub ühiselt koos teistega võrgu osa, mis katab vähemalt 75% riigi territooriumist.
- 55 Tuleb märkida, et elektriseaduse artikkel 9 *bis*, mis lisati 2003. aastal ja millele Belgia Kuningriik viitab, näeb ette, et võrguettevõtjale peab, välja arvatud kahel erandjuhul, otseselt või kaudselt kuuluma „kogu osalus ja hääleõigus“, mis on seotud järgmiste õigustega, mida kasutab iga tütarettevõtja, kes võrguettevõtja taotlusel tagab täielikult või osaliselt artiklis 8 nimetatud põhivõrgu haldamise, või iga tütarettevõtja, kes on põhivõrku kuuluva taristu ja seadmete omanik. Kuigi see säte näeb ette, et võrguettevõtja võib võrku kontrollida tütarettevõtja kaudu, kes sellele haldurile peaaegu 100% kuulub, ei nõua see seevastu sugugi, et igale võrguhaldurile kuuluks selline tütarettevõtja, ega ka seda, et kui selline tütarettevõtja on olemas, peab tütarettevõtja tagatud kontroll hõlmama kogu asjaomast põhivõrku.

- 56 Lisaks, kui elektriseaduse artikli 10 lõige 1 puudutab – nagu väidab Belgia Kuningriik – üksnes isikuid, kes võivad teha ettepaneku määrata põhivõrguettevõtja, ja seda tehes ei pea viimane ise täitma selle sätte nõudeid, ei vii see järelduseni, et Belgia õigusnormid on direktiiviga 2009/72 kooskõlas, vaid et need õigusnormid ei nõua, et võrguettevõtjale kuuluks võrgu omand, kuna nõue, et talle kuuluks „põhivõrgu osa“ ei ole tema suhtes kohaldatav. Belgia Kuningriigi argumentide järgi võib võrgu ühe osa omanik või võivad selle omanikud pakkuda haldurina välja isiku, kellel ei ole isegi osa sellest võrgust.
- 57 Belgia Kuningriik väidab lõpuks direktiivide 2009/72 ja 2009/73 soovitava toime järgimist. Tema argumentid põhinevad peamiselt asjaolul, et määruse nr 714/2009 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 715/2009 maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1775/2005 (ELT 2009, L 211, lk 36) kohaldamisel CREG tehtud sertifitseerimisotsuste alusel on Elia System Operator ja Fluxys Belgium vastavalt elektri põhivõrgu ja maagaasi ülekandevõrgu omanikud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 tähenduses. Vaatamata nende CREG tehtud otsuste siduvalle laadile, tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et üksnes direktiivi sätetega kooskõlas olev haldusasutuse tegevus ei saa olla niivõrd selge ja täpne, nagu on nõutav selleks, et oleks täidetud õiguskindluse nõue, ning lihtsalt halduspraktikat, mis on oma olemuselt muudetav haldusasutuse suva järgi, ei saa pidada nende kohustuste täitmiseks, mis lasuvad liikmesriigil seoses direktiivi ülevõtmisega (15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola, C-46/11, ei avaldata, EU:C:2012:146, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Lisaks ei saa asjaolu, et komisjon ei olnud nende võrguhaldurite sertifitseerimise menetluse kohta esitatud arvamustes nende sertifitseerimise vastu, tähendada, et direktiivid 2009/72 ja 2009/73 on Belgia õigusesse nõuetekohaselt üle võetud, kuna nende arvamuste eesmärk ei ole teha otsust ülevõtmise kohta.
- 59 Järelikult tuleb tuvastada, et kuna Belgia Kuningriik on jätnud mõlema direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti a nõuetekohaselt üle võtmata, on ta rikkunud nendest direktiividest tulenevaid kohustusi.

Teine väide, et on rikutud direktiivi 2009/72 artikli 37 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 mitut sätet

- 60 Teise väite osas, mis koosnes hagiavalduses kolmest osast, märkis komisjon oma repliigis, et ta loobub kolmandast osast, mille kohaselt on rikutud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõiget 10 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõiget 10.

Teise väite esimene osa, mille kohaselt on rikutud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punkte a ja b

– Poolte argumentid

- 61 Komisjon väidab, et direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punkte a ja b ei ole Belgia õigusesse nõuetekohaselt üle võetud. Mitu elektriseaduse ja maagaasiseaduse sätet ei võimalda reguleerival asutusel, käesoleval juhul CREG-l teha siduvaid otsuseid turu läbipaistvuse ja vaba konkurentsi kohta, kehtestada proportsionaalseid ja vajalikke meetmeid tõhusa konkurentsi edendamiseks ning turu nõuetekohase toimimise tagamiseks elektri- ja gaasiettevõtjate suhtes.
- 62 Kuigi reguleerival asutusel peab direktiivide 2009/72 ja 2009/73 nende sätete alusel olema pädevus kehtestada meetmeid tõhusa konkurentsi tagamiseks, tuleb tagasi lükata Belgia Kuningriigi argumentid, mille kohaselt võib Belgia õiguses ainult kuningas kui poliitiline võim lubada CREG-l

teha kuninga ettepanekul siduvaid otsuseid või edastada teistele asutustele teavet, mida ta on kogunud selleks, et need asutused võtaksid vajaduse korral siduvaid meetmeid. Sama kehtib ka konkurentsiasutuste väidetavat ainupädevust puudutavate argumentide kohta.

- 63 Mis puudutab Belgia Kuningriigi argumenti, et elektriseaduse artikkel 31 ja maagaasiseaduse artikkel 20/2 annavad CREG-le üldise pädevuse teha füüsilisi või juriidilisi isikuid puudutavaid siduvaid otsuseid, siis väidab komisjon, et need sätted võimaldavad üksnes kohustada neid isikuid täitma oma kohustusi, mis neil juba on, samas kui direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punktide a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punktide a ja b eesmärk on anda reguleerivale asutusele pädevus teha otsuseid sõltumatult.
- 64 Belgia Kuningriik väidab, et komisjoni viidatud liikmesriigi sätted puudutavad eranditult konkurentsioigust ja võtavad üle direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti j „viimase osa“ ja lõike 13 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti j „viimase osa“ ja lõike 13. Selles valdkonnas on pädevad üksnes konkurentsiasutused, nagu nähtub eelkõige direktiivi 2009/72 põhjendustest 37 ja 61.
- 65 Liikmesriigi õigusnormid, millele komisjon viitab, kinnitavad volituste jaotust konkurentsiasutuste ja sellise valdkondliku asutuse nagu CREG vahel, kellel on volitus koguda teavet ja edastada see konkurentsiasutustele, kes võivad selle teabe põhjal võtta meetmeid või teha otsuseid. CREG teeb korrapäraselt koostööd Belgia konkurentsiametiga.
- 66 Lisaks ei saa direktiivi 2009/72 artikli 37 lõikes 4 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõikes 4 loetletud volitused hõlmata kõiki ülesandeid, mis on reguleerivale asutusele pandud mõlema artikli lõike 1 alusel, vastasel juhul tekiks konkurentsiasutuse ja CREG vahel konkurentsioiguse valdkonnas volituskonfliktid. Need lõiked 4 mainivad üksnes tõhusat konkurentsi ja turu tõhusat toimimist, kuid ei maini turu läbipaistvuse ja vaba konkurentsi kontseptsioone. Pealegi on CREG-l juba elektriseaduse artikli 23 lõike 2, elektriseaduse artikli 7 lõike 1 *bis* ja artikli 29 *bis* punkti 7 ning maagaasiseaduse artikli 15/14 lõike 2 punkti 8 *bis* alusel nimetatud volitused, mis on loetletud nimetatud lõikes 4.
- 67 Lisaks peavad reguleerival asutusel samade lõigete 4 kohaselt olema üksnes vajalikud volitused, et täita nimetatud artiklite 37 ja 41 lõigetes 1, 3 ja 6 nimetatud ülesandeid, nagu see on Belgia õiguses 8. jaanuari 2012. aasta seaduse, millega muudetakse 29. aprilli 1999. aasta seadust elektrituru korralduse kohta ja 12. aprilli 1965. aasta seadust gaasi- ja muude toodete torustranspordi kohta (*Moniteur belge*, 11.1.2012, lk 909), artikli 36 punkti 2 kohaselt ning elektriseaduse artikli 23 lõike 1 teise lõigu kohaselt, millega võeti üle direktiivi 2009/72 artikli 37 lõiked 1, 4, 6 ja 9 reguleerivate asutuste volituste kohta.
- 68 Belgia Kuningriik väidab, et direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkt i ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkt i näevad ette üksnes selle, et elektri- ja gaasiettevõtjad täidavad läbipaistvuskohustust. Reguleeriv asutus võib määrata karistuse üksnes läbipaistvuskohustuse rikkumise korral. Asjakohased on üksnes direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punkti j ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punkti j „viimane osa“, mis näevad ette järelevalve kodutarbijatelt küsitavate hindade, sealhulgas ettemaksusüsteemide, liitumis- ja eraldustasude, hooldusteenuste osutamise ja nende tasude ning kodutarbijate kaebuste üle.
- 69 Igal juhul näevad elektriseaduse artikkel 31 ja maagaasiseaduse artikkel 20/2 üldiselt ette otsustuspädevuse ettevõtjate suhtes ja reguleerivad asutused on haldusasutused, kellel on otsustuspädevus võtta vastu haldusakte. CREG võib jälgida ettevõtjate läbipaistvuse taset ning turu avatuse ja konkurentsi taset hulgi- ja jaemüügiturgudel. Tal on volitused teha ettekirjutusi, kontrollida dokumente ja viia kohapeal läbi kontroll, elektriseaduse artikli 30 *bis* lõikes 3 ja artiklis 31/1 ning maagaasiseaduse artikli 18 lõikes 3 ja artiklis 15/16 ette nähtud uurimisvolitused ning õigus elektriseaduse artikli 31 ja maagaasiseaduse artikli 20/2 alusel võtta ja kehtestada meetmeid konkurentsi edendamiseks. CREG võib määrata haldustrahve ja tagada määruse nr 1227/2011 järgimise.

– Euroopa Kohtu hinnang

- 70 Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõige 1 ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõige 1 annavad reguleerivale asutusele mitmesuguseid ülesandeid, muu hulgas lõike 1 punktides i ja j sätestatud ülesanded jälgida läbipaistvuse taset, sealhulgas hulgihindade puhul, tagada, et elektri- ja maagaasiettevõtjad täidaksid läbipaistvuskohustusi, jälgida turu avamise ja konkurentsi taset ning tulemuslikkust hulgi- ja jaemüügitasandil, hindu kodutarbijatele ning kodutarbijate kaebusi, ning mis tahes konkurentsimoonutusi või -piiranguid, edastades nimelt kogu vajaliku teabe ja andes asjaomased juhtumid üle asjaomastele konkurentsiasutustele.
- 71 Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punktid a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punktid a ja b näevad ette, et liikmesriigid tagavad, et reguleerivatel asutustel on volitused, mis võimaldavad neil lõigetes 1, 3 ja 6 osutatud ülesandeid tõhusalt ja kiiresti täita, ning et selleks antakse reguleerivale asutusele vähemalt volitus teha otsuseid, mis on elektri- või maagaasiettevõtjatele siduvad, uurida ning otsustada, milliseid vajalikke ja proportsionaalseid meetmeid on vaja võtta tõhusa konkurentsi toetamiseks ja turu nõuetekohase toimimise tagamiseks, ning kõnealuseid meetmeid kehtestada. Vajaduse korral on reguleerival asutusel samuti volitus teha konkurentsioigusega seotud uurimisel koostööd riikliku konkurentsiasutusega.
- 72 Seega, vastupidi sellele, mida väidab Belgia Kuningriik, ei tohi pädevus võtta meetmeid tõhusa konkurentsi edendamiseks elektri- ja maagaasiturudel kuuluda üksnes riiklike konkurentsiasutustele. Nagu on märgitud direktiivi 2009/72 põhjenduses 37 ja direktiivi 2009/73 põhjenduses 33, peab reguleeriv asutus saama teha otsuseid asjakohaste meetmete kohta, millega elektrienergia ja maagaasi siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajaliku tõhusa konkurentsi edendamise kaudu tagatakse kasu klientidele. Nagu nähtub sõna „kehtestama“ kasutamisest direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punktis b ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punktis b, peab see õigus võimaldama võtta siduvaid meetmeid.
- 73 Direktiivide 2009/72 ja 2009/73 sätetest tuleneb seega, et liikmesriigid peavad andma reguleerivatele asutustele pädevuse võtta siduvaid meetmeid, eelkõige selleks, et edendada tõhusat konkurentsi elektri- ja maagaasiturudel. Kuigi need asutused peavad suutma teha koostööd riiklike konkurentsiasutustega, andes neile kogu asjakohase teabe ning edastades neile asjaomased juhtumid, peavad nad siiski saama oma volitusi ja pädevust kasutada sõltumatult viimati nimetatud asutuste kasutatavast.
- 74 Just selles kontekstis tuleb analüüsida komisjoni teise väite esimest osa. Sellega seoses tuleb märkida, et elektriseaduse artiklid 23 *bis* ja 23 *ter* ning artikli 26 lõige 1 *bis* ning maagaasiseaduse artiklid 15/14 *bis*, 15/14 *ter* ja 15/16, millele komisjon esimeses väiteosas viitab, kuuluvad tõepoolest direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 1 punktide i ja j ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 1 punktide i ja j kohaldamisalasse, kuna nende riiklike sätetega on sarnaselt liidu sätetega ette nähtud anda CREG-le ülesanne jälgida ja kontrollida konkurentsivastast tegevust ning elektri- ja maagaasiettevõtjate kohaldatavaid hindu.
- 75 Nagu komisjon õigesti väidab, ei võimalda need liikmesriigi sätted reguleerival asutusel teha siduvaid otsuseid turu läbipaistvuse ja vaba konkurentsi kohta ning järelikult kehtestada proportsionaalseid ja vajalikke meetmeid, et edendada tõhusat konkurentsi ning tagada turu nõuetekohane toimimine elektri- ja maagaasiettevõtjate suhtes.
- 76 Nimelt, kuigi elektriseaduse artiklitest 23 *bis*, 23 *ter* ja artikli 30 *bis* lõikest 3 ning maagaasiseaduse artiklitest 15/14 *bis*, 15/14 *ter*, 15/16 ja artikli 18 lõikest 3 tulenevad volitused võimaldavad CREG-l kontrollida ja jälgida elektrit või maagaasi tarnivate ettevõtjate konkurentsivastast tegevust või ebaausaid kaubandustavasid, mis mõjutavad või võivad mõjutada elektri- või maagaasiturgu, ning kontrollida ja jälgida ettevõtjate pakutavaid hindu, mis peavad olema objektiivselt põhjendatud, võrreldes ettevõtjate kuludega, tuleb märkida, et elektriseaduse artiklite 23 *bis* ja 23 *ter* ning

- maagaasiseaduse artiklite 15/14 *bis*, ja 15/14 *ter* sõnastusest tuleneb, et CREG jälgimis- ja kontrollikohustuste täitmise raames tehtud järeldused võimaldavad tal reeglina üksnes koostada aruande föderaalsele energeetikaministrile, koostada arvamusi ja soovitusi ning teatada Belgia konkurentsiametile eeldatavatest rikkumistest. Tõsi küll, need sätted näevad ebaausate kaubandustavade ning diskrimineerivate hindade ja/või tingimuste osas ette, et kuningas võib ministrite nõukogus arutatud dekreediga CREG ettepaneku alusel täpsustada meetmeid, mida CREG-l on lubatud võtta, mis näib hõlmavat siduvaid meetmeid. Need meetmed, mida CREG võib võtta, piirduvad siiski „kiireloomuliste meetmetega“. Igal juhul ei ole Belgia Kuningriik viidanud ühelegi dekreedile, millega määratakse kindlaks siduvad meetmed, mida CREG võib vastu võtta.
- 77 Elektriseaduse artikli 26 lõike 1 *bis* ja maagaasiseaduse artikli 15/16 kohta tuleb märkida, et need sätted annavad CREG-le üksnes pädevuse koguda teavet, mida saab kasutada üksnes aruannete, arvamuste, soovitude ja vajaduse korral kiireloomuliste meetmete jaoks, mis on ette nähtud elektriseaduse artiklites 23 *bis* ja 23 *ter* ning maagaasiseaduse artiklites 15/14 *bis* ja 15/14 *ter*. Seega ei saa need volitused korvata puudusi CREG volitustes, mis tulenevad elektriseaduse artiklitest 23 *bis* ja 23 *ter* ning maagaasiseaduse artiklitest 15/14 *bis* ja 15/14 *ter*.
- 78 Samuti lubab elektriseaduse artikkel 31/1, millele Belgia Kuningriik tugineb, eeluurimiskohtuniku eelneval loal CREG töötajatel põhjendatud otsusega üksnes anda korralduse arestida – välja arvatud isiklikus eluruumis – vara, mis on CREG uurimise esemeks oleva isiku omandis ja kui see vara on kas uuritava rikkumise ese või see oli ette nähtud või seda kasutati kõnealuse rikkumise toimepanemiseks või see kujutab endast otsest varalist kasu rikkumisest või on sellega samaväärne.
- 79 Lõpuks tuleb lisada, et elektriseaduse artikli 31 ja maagaasiseaduse artikli 20/2 sätted ei võimalda järeldada, et CREG-l on direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punkti b ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punktis b ette nähtud pädevused. Nimelt, nagu komisjon õigesti väidab, võimaldavad need elektriseaduse ja maagaasiseaduse sätted CREG-l üksnes kohustada asjaomaseid isikuid täitma oma kohustusi, mis on neile juba täpselt kehtestatud nende seaduste sätetega. Nimetatud artiklid ei anna sellele asutusele laiemat pädevust teha siduvaid otsuseid ja kehtestada sõltumatult meetmeid, mida ta peab vajalikuks, eelkõige tõhusa konkurentsi edendamiseks ja turu nõuetekohase toimimise tagamiseks.
- 80 Mis puudutab Belgia Kuningriigi kaitstavat samade artiklite tõlgendamist nii, et need võimaldavad CREG-l teha siduvaid otsuseid ja kehtestada meetmeid, mis on direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punktides a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punktides a ja b nõutud, siis tuleb märkida, et selline tõlgendus oleks vastuolus elektriseaduse artiklitega 23 *bis* ja 23 *ter* ning maagaasiseaduse artiklitega 15/14 *bis* ja 15/14 *ter*, mis lisaks CREG võimalusele võtta vajaduse korral kiireloomulisi meetmeid, mis on enne kuninga dekreediga täpsustatud, näevad ette üksnes selle asutuse võimaluse koostada aruandeid, arvamusi ja soovitusi ning teatada Belgia konkurentsiametile eeldatavatest rikkumistest. Nagu elektriseaduse artiklis 31 ja maagaasiseaduse artiklis 20/2 on sõnaselgelt ette nähtud, tuleb seda tõlgendada, „ilma et see piiraks muude [nende seadustega] ette nähtud meetmete kohaldamist“.
- 81 Neil asjaoludel, isegi kui Euroopa Kohus möönab, et elektriseaduse artikli 31 ja maagaasiseaduse artikli 20/2 tõlgendus, mille Belgia Kuningriik välja pakub, on mõeldav, ei saa asuda seisukohale, et need liikmesriigi õiguse sätted rakendavad täpselt ja selgelt direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punkte a ja b.
- 82 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb direktiivi sätteid rakendada vaieldamatu sunnijõuga ning nõutava konkreetsuse, täpsuse ja selgusega, et oleks täidetud õiguskindluse nõue, mis nõuab, et juhul, kui direktiivi eesmärk on luua õigusi üksikisikutele, oleks neil täiel määral võimalik tutvuda oma õigustega (8. juuli 1999. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, C-354/98,

EU:C:1999:386, punkt 11, ja 14. märtsi 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, C-177/04, EU:C:2006:173, punkt 48, ning 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-599/17, ei avaldata, EU:C:2018:813, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 83 Järelikult tuleb tuvastada, et kuna Belgia Kuningriik ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punkte a ja b, siis on Belgia Kuningriik rikkunud direktiividest 2009/72 ja 2009/73 tulenevaid kohustusi.

Teise väite teine osa, mille kohaselt on rikutud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9

– Poolte argumendid

- 84 Komisjon väidab, et direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9 ei ole Belgia õigusesse nõuetekohaselt üle võetud. Mitu selle õiguse sätet ei anna reguleerivale asutusele, käesoleval juhul CREG-le ainuõigust määrata või heaks kiita meetodika riiklike võrkudega ühendamise ja juurdepääsu tingimuste ning tasakaalustamis- või tasakaalustusteenuste osutamise tingimuste arvestamiseks või kehtestamiseks.
- 85 Valdkonnad, mis peaksid kuuluma reguleeriva asutuse ainupädevusse, lisatakse elektriseaduse artikli 11 tähenduses „tehnilise eeskirja“ ja maagaasiseaduse artikli 15/5 *undecies* tähenduses „tegevusjuhendisse“, mille peab koostama kuningas. CREG pädevus on piiratud üksnes selle tehnilise eeskirja ja tegevusjuhendi kohaldamise kontrolliga. Samuti on CREG ülesanne kiita heaks dokumendid, mis tuleb koostada kuninga määratletud juurdepääsutingimuste alusel.
- 86 Komisjon väidab, et nimetatud tehniline eeskiri ja tegevusjuhend peavad olema kooskõlas „kolmanda energiapaketi“ sätetega, sealhulgas reguleeriva asutuse pädevust ja sõltumatust käsitlevate sätetega. Reguleeriv asutus peaks olema pädev kehtestama sama tehnilise eeskirja ja tegevusjuhendi.
- 87 Lõpuks märkis komisjon vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele, et ta loobub oma argumentidest elektriseaduse artikli 18 lõike 1 punkti 2 kohta.
- 88 Belgia Kuningriik väidab, et ta võttis direktiivi 2009/72 artikli 37 lõiked 6 ja 9 üle elektriseaduse ja kuninga 22. aprilli 2019. aasta dekreediga, millega kehtestatakse elektrienergia põhivõrgu haldamise ja sellele juurdepääsu tehniline eeskiri (*Moniteur belge*, 29.4.2019, lk 41 040) (edaspidi „tehniline eeskiri“), ning CREG-le antud heakskiitmisvolitustega, mis on ette nähtud tehnilise eeskirja jaotise 4 osades 4, 5 ja 6. Lisaks leiab ta, et ta võttis direktiivi 2009/73 artikli 41 lõiked 6 ja 9 üle maagaasiseaduse mitme sättega ning kuninga 23. detsembri 2010. aasta dekreediga maagaasi ülekandevõrkudele, maagaasi hoidlale ja maagaasi veeldusjaamale juurdepääsu puudutava tegevusjuhendi kohta, millega muudetakse kuninga 12. juuni 2001. aasta dekreeti maagaasi tarnimise üldtingimuste ja maagaasi tarnimise lubade andmise tingimuste kohta (*Moniteur belge*, 5.1.2011, lk 181; edaspidi „tegevusjuhend“).
- 89 Esimesena, mis puudutab elektri- ja maagaasiseadusi, siis väidab Belgia Kuningriik ühest küljest elektrituru kohta, et kuigi elektriseaduse artikli 23 lõike 2 teise lõigu punkt 9 näib andvat reguleerivale asutusele üksnes pädevuse kiita heaks ühendamise, juurdepääsu ja tasakaalustamise tingimusi puudutavad dokumendid, on seda sätet rakendatud tehnilise eeskirja artikliga 4, mille kohaselt on CREG ainupädev kiitma heaks ühendamise, tasakaaluhalduri ja tasakaalustamisteenuste osutamise tüüplepinguid.
- 90 Teisest küljest, mis puudutab gaasiturgu, siis näevad maagaasiseaduse artikli 15/14 lõike 2 teise lõigu punktid 6 ja 6 *bis* ette, et CREG kiidab heaks põhilised ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimused ja kiidab heaks võrguühendusele juurdepääsu ülekandelepingu. Lisaks on selle seaduse artikli 15/1 lõike 3 punktis 7 sätestatud, et CREG kiidab heaks ülekoormuse juhtimise eeskirjade eelnõu ja võib

eelkõige põhjendatult nõuda võrguettevõtjalt nende eeskirjade muutmist. Neid sätteid rakendati tegevusjuhendi artikli 2 lõike 2 punktidega 2 ja 3, artikli 29 lõikega 1, artikli 77 lõikega 1 ja artikli 96 lõikega 1. Seega on CREG ainupädev heaks kiitma ülekandevõrgule ja -teenustele juurdepääsu põhitingimusi, nagu on ette nähtud selle seadustiku artikli 2 lõike 1 punktis 2, maagaasi ülekandetegevusele juurdepääsu eeskirja, nagu see on ette nähtud nimetatud seadustiku artikli 29 lõikes 1, maagaasi ülekande tüüplepingut, nagu on ette nähtud sama seadustiku artikli 77 lõikes 1, ning ühendamise tüüplepingut ja selle muudatusi, nagu on ette nähtud tegevusjuhendi artikli 96 lõikes 1.

- 91 Mis puudutab elektriseaduse artikli 29 lõike 2 teise lõigu punkti 9 ja maagaasiseaduse artikli 15/14 lõike 2 teise lõigu punkti 15, siis annavad need sätted CREG-le pädevuse kontrollida tehnilise eeskirja ja tegevusjuhendi kohaldamist. CREG-le antud heakskiitmise ainupädevus võimaldab tal otsustada riiklike võrkudega ühendamise ja juurdepääsu tingimuste, tasakaalustus- või tasakaalustamisteenuste osutamise tingimuste ning piiriülesele taristule juurdepääsu tingimuste üle, sealhulgas võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise menetluste üle. CREG eesõigused ei ole piiratud kuninga poolt varem tehnilises eeskirjas määratletud tingimuste kohaldamise kontrollimisega. Asjaolu, et sellised eesõigused tulenevad seaduse artiklite ja kuninga vastu võetud rakendusdekreetide koostoimest, ei piira selliseid eesõigusi.
- 92 Vastavalt direktiivide 2009/72 ja 2009/73 sätetele kiidab CREG heaks näidislepingud, milles on ette nähtud riiklike võrkudega ühendamise ja juurdepääsu tingimuste arvestamise või kehtestamise meetodika ning tasakaalustamis- või tasakaalustusteenuste osutamise tingimused. Tegemist on reguleeriva asutuse poolt kõigile kohaldatavate näidiste heakskiitmise, mitte üksikotsuste tegemisega. Elektriseaduse artikkel 31 ja maagaasiseaduse artikkel 20/2 näevad ette, et CREG-l on lisaks direktiivides 2009/72 ja 2009/73 nõutavale heakskiitmispädevusele asjakohased kontrolli- ja karistamisvolitused.
- 93 Mis puudutab teisenä tehnilise eeskirja ja tegevusjuhendi koostamist, siis väidab Belgia Kuningriik, et kuninga pädevus kehtestada dekreediga tehniline eeskiri ja tegevusjuhend pärast CREG-lt vastavalt arvamuse või ettepaneku saamist, on kooskõlas direktiivide 2009/72 ja 2009/73 sätetega. See, et reguleerival asutusel puudub võimalus muuta teksti, mille koostamiseks ta ei ole pädev, ei ole nende sätetega vastuolus.
- 94 Kolmandana, mis puudutab tehnilise eeskirja ja tegevusjuhendi sätteid, siis vaidleb Belgia Kuningriik vastu sellele, et need võivad kahjustada CREG ainupädevust. Kõigepealt ei ole komisjon täpselt määratlenud selle eeskirja ja juhendi artikleid, kuigi tõendamiskoormis lasub temal. Väide tuleb tunnistada vastuvõetamatuks.
- 95 Järgmiseks ei saa elektriseaduse artikli 11 ja artikli 23 lõike 2 teise lõigu punkti 9 ning maagaasiseaduse artikli 15/5 *undecies* ja artikli 15/14 lõike 2 teise lõigu punktide 6 ja 15 sõnastusest järeldada, et tehnilise eeskirja ja tegevusjuhendi, mille võtab vastu kuningas CREG arvamuse või ettepaneku põhjal, sätted annavad viimasele ainupädevuse, mis peaks CREG-le kuuluma.
- 96 Lõpuks kuuluvad direktiivid 2009/72 ja 2009/73 laiemasse määruste nr 714/2009 ja nr 715/2009 raamistikku, mis näeb ette kõikide liikmesriikide suhtes kohaldatavate võrgukoodide kehtestamise. Komisjon võttis elektrituru sektoris ühendamise valdkonnas vastu kolm eeskirja. Iga nimetatud eeskirja põhjenduses 2 on korratud direktiivi 2009/72 artikli 5 ja artikli 37 lõike 6 kohaldamisala eristamist. Komisjoni 14. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/631, millega kehtestatakse võrgueeskiri elektritootmisüksuste võrku ühendamise nõuete kohta (ELT 2016, L 112, lk 1), artikli 7 lõige 1, komisjoni 17. augusti 2016. aasta määruse (EL) 2016/1388, millega kehtestatakse võrgueeskiri tarbimise ühendamise kohta (ELT 2016, L 223, lk 10), artikli 6 lõige 1 ja komisjoni 26. augusti 2016. aasta määruse (EL) 2016/1447, millega kehtestatakse võrgueeskiri alalisvoolu ülekandesüsteemide ja alalisvooluühendusega energiapargimoodulite võrguühenduse nõuete kohta

(ELT 2016, L 241, lk 1), artikli 5 lõige 1 lubasid liikmesriikidel anda pädevus kiita heaks üldkohaldatavad nõuded, mida võrguettevõtjad peavad täitma, muule asutusele kui reguleerivale asutusele.

- 97 Sel põhjusel võeti vastu tehniline eeskiri, millega kiidetakse vastavalt liidu võrgukoodidele heaks need kohaldamise nõuded. Tehnilise eeskirja sätted võtavad üle direktiivi 2009/72 artikli 5 ega kujuta endast kuninga poolt CREG pädevuse omandamist ega piira selle asutuse pädevust kiita heaks direktiivi 2009/72 artikli 37 lõigetes 6 ja 9 nimetatud meetodika ja eeskirjad.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

- 98 Esimesena, mis puudutab Belgia Kuningriigi tõstatatud vastuvõetamatust, siis sellega ei saa nõustuda, kuna komisjon on oma väite raames piisavalt viidanud mitmele elektrit ja maagaasi käsitlevate seaduste sättele, mis tema arvates on vastuolus direktiivi 2009/72 artikli 37 lõigetega 6 ja 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõigetega 6 ja 9, mistõttu on võimalik seda väidet mõista. Sellel liikmesriigil oli pealegi võimalik seda mõista ja sellele vastata.
- 99 Teisena, mis puudutab sisulisi küsimusi, siis direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punktides a–c ja lõikes 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktides a–c ja lõikes 9 on ette nähtud, et reguleerival asutusel on kohustus määrata või heaks kiita see meetodika, mida kasutatakse eelkõige riiklike võrkudega ühendamise ja juurdepääsu tingimuste, tasakaalustus- või tasakaalustamisteenuste osutamise ja piiriülesele taristule juurdepääsu, sealhulgas võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise menetluste tingimuste arvestamiseks või kehtestamiseks, ning nõuda põhivõrguettevõtjalt või turuosalistelt nende ülekoormuse juhtimise, sealhulgas võimsuse jaotamise eeskirjade muutmist, mille nad on kohustatud nimetatud asutusele esitama.
- 100 Nagu nähtub direktiivi 2009/72 põhjendusest 34 ja direktiivi 2009/73 põhjendusest 33, on elektrienergia ja maagaasi siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vaja, et reguleerivad asutused saaksid teha otsuseid kõikides reguleerimisküsimustes ning et nad oleksid muudest avalikest või erahuvidest täiesti sõltumatud.
- 101 Käesoleval juhul aga annavad elektriseaduse artikkel 11 ja maagaasiseaduse artikkel 15/5 *undecies* kuningale pädevuse kehtestada vastavalt elektri põhivõrgu haldamise ja sellele juurdepääsu tehniline eeskiri ning tegevusjuhend maagaasi ülekandevõrgule juurdepääsu, maagaasi hoidla ja maagaasi veeldamisjaama valdkonnas.
- 102 Nende sätete kohaselt võib kuningas nimetatud tehnilist eeskirja ja tegevusjuhendit vastu võttes määratleda teatavad nõuded ja tegevuseeskirjad ning mitu korda, tingimused ja teabe, mis direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punktide a–c ja lõike 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktide a–c ja lõike 9 kohaselt peaksid kuuluma reguleeriva asutuse pädevusse.
- 103 Näiteks on elektriseaduse artikli 11 teise lõigu punktides 1 ja 5 ette nähtud, et tehniline eeskiri määratleb ühendamise tähtajad ning teabe, mille võrgukasutajad peavad esitama võrguettevõtjale. Lisaks on maagaasiseaduse artikli 15/5 *undecies* teise lõigu punktides 1, 2, 4 ja 7 ette nähtud, et tegevusjuhend määratleb võrgule juurdepääsu taotluste menetlused ja tingimused, võrgu kasutajate poolt võrgu haldurile esitatava teabe, tähtajad, mille jooksul võrgu haldur peab vastama tema võrgule ja rajatistele juurdepääsu taotlustele, ning aluspõhimõtted, mis käsitlevad ühest küljest maagaasi ülekandevõrgu halduri ja teisest küljest maagaasi ülekandevõrgu kasutajate õigusi ja kohustusi sellele juurdepääsul.

- 104 Seejuures on ette nähtud, et tehnilises eeskirjas ja tegevusjuhendis määratakse kindlaks eeskirjad, teave ja põhimõtted seoses riiklike võrkudega ühendamise ja neile juurdepääsuga direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkti a ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkti a tähenduses. Ent nende liidu õiguse sätete alusel peavad reguleerivad asutused vastutama tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva meetodika määramise või heakskiitmise eest.
- 105 Samuti on elektriseaduse artikli 11 teise lõigu punktides 2 ja 7 ette nähtud, et tehniline eeskiri määratleb tegevuseeskirjad, mida võrguettevõtja peab järgima elektrivoo tehnilisel korraldamisel ning selle tehnilise eeskirjaga on kooskõlas, et võrguettevõtja võrgule juurdepääsu lepingutes on täpsustatud tehnilise eeskirja võrgukasutajatele mittediskrimineeriva kohaldamise tingimused. Lisaks on maagaasiseaduse artikli 15/5 *undecies* teise lõigu punktides 5 ja 9 ette nähtud, et tegevusjuhend määratleb meetmed, mille eesmärk on vältida maagaasi ülekandevõrgu kasutajate või kasutajarühmade vahelist diskrimineerimist, ning aluspõhimõtted, mis käsitlevad ühest küljest maagaasi ülekandevõrgu halduri ja teisest küljest maagaasi ülekandevõrgu kasutajate õigusi ja kohustusi seoses selle kasutamisega.
- 106 Seejuures võivad tehnilises eeskirjas ja tegevusjuhendis määratletud eeskirjad, meetmed ja põhimõtted hõlmata tasakaalustus- ja tasakaalustamisteenuste osutamise tingimusi, mis peavad olema õiglased ja mittediskrimineerivad. Ent direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkti b ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkti b kohaselt peab reguleeriv asutus vastutama nende tingimuste või vähemalt nende kehtestamiseks kasutatava meetodika määramise või heakskiitmise eest.
- 107 Lisaks on elektriseaduse artikli 11 teise lõigu punktides 2 ja 6 ette nähtud, et tehniline eeskiri määratleb tegevuseeskirjad, mida võrguettevõtja peab kasutama, et lahendada ülekoormuse probleeme, ning teabe, mille võrguettevõtja peab esitama teiste elektrivõrkude halduritele, millega põhivõrk on ühendatud, et tagada ohutu ja tõhus toimimine, kooskõlastatud areng ning ühendatud süsteemi koostalitlusvõime. Lisaks on maagaasiseaduse artikli 15/5 *undecies* teise lõigu punktis 9 ette nähtud, et tegevusjuhend määratleb aluspõhimõtted, mis puudutavad ühest küljest maagaasi ülekandevõrgu halduri ja teisest küljest maagaasi ülekandevõrgu kasutajate õigusi ja kohustusi läbirääkimistel ülekoormusele juurdepääsu ja ülekoormuse juhtimise valdkonnas.
- 108 Seejuures võivad tehnilises eeskirjas ja tegevusjuhendis määratletud eeskirjad, teave ja põhimõtted hõlmata juurdepääsu piiriülelele taristule, sealhulgas ülekoormuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise menetlustele. Direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkti c ja direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkti c kohaselt on aga reguleeriv asutus see, kes peab vastutama juurdepääsu ja menetluse või vähemalt nende kehtestamiseks kasutatud meetodika määramise või heakskiitmise eest, kusjuures see asutus vastutab ka ülekoormusega tegelemise üle järelevalve teostamise eest mõlema artiklit lõike 9 alusel.
- 109 Sellises kontekstis jätab kuninga sekkumine paljude selliste tingimuste kindlaks määramisse, mille direktiivide 2009/72 ja 2009/73 järgi peab CREG ise kehtestama või heaks kiitma, viimase ilma reguleerimispädevusest, mis talle peaks kuuluma (vt analoogia alusel 29. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia, C-474/08, ei avaldata, EU:C:2009:681, punkt 29).
- 110 Tuleb märkida, et CREG peaks riikliku reguleeriva asutusena saama oma otsused vastu võtta sõltumatult üksnes üldise huvi alusel, et tagada direktiiviga taotletavate eesmärkide järgimine, ilma et ta alluks väljastpoolt, muudelt organitelt, nagu kuningalt saadud juhiste (vt analoogia alusel 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Prezident Slovenskej republiky, C-378/19, EU:C:2020:462, punkt 54).
- 111 Tuleb lisada, et Belgia Kuningriigi argumentid ei lükka teise väite teist osa ümber.

- 112 Selles osas ei ole määrustel nr 714/2009 ja nr 715/2009 põhinevad argumendid asjakohased, kuna need käsitlevad võrkudele juurdepääsu tingimusi piiriüleses kaubanduses ja nende eesmärk ei ole muuta käesolevas hakis viidatud direktiivide 2009/72 ja 2009/73 sätteid, mis puudutavad reguleeriva asutuse pädevust määrata või heaks kiita vähemalt meetodika, mida kasutatakse eelkõige riiklike võrkudega ühendamise ja juurdepääsu tingimuste arvestamiseks või kehtestamiseks.
- 113 Mis puudutab argumente määruste 2016/631, 2016/1388 ja 2016/1447, direktiivi 2009/72 artikli 5 kehtetuks tunnistamise ja tehnilise eeskirja vastuvõtmise kohta, siis tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel liikmesriigis valitsenud olukorra põhjal ja hiljem toimunud muutusi ei saa Euroopa Kohus arvesse võtta (15. märtsi 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-563/15, ei avaldata, EU:C:2017:21016, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika). Neid määrusi, direktiivi 2009/72 artikli 5 kehtetuks tunnistamist ja tehnilise eeskirja vastuvõtmist ei saa järelikult käesoleva hagi läbivaatamisel arvesse võtta, kuna need toimusid pärast põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist.
- 114 Igal juhul, kuigi määruste 2016/631, 2016/1388 ja 2016/1447 eesmärk on kehtestada võrkude ühendamise ühtlustatud eeskirjad, ei ole nende eesmärk muuta pädevusnorme, mis on ette nähtud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punktides a–c ja lõikes 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punktides a–c ja lõikes 9, ega vabastada liikmesriike nende sätete ülevõtmise kohustusest.
- 115 Järelikult tuleb tuvastada, et Belgia Kuningriik on rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad direktiividest 2009/72 ja 2009/73, kuna ta ei ole nõuetekohaselt üle võtnud direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9.

Kohtukulud

- 116 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
- 117 Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Belgia Kuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

1. Belgia Kuningriik on rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivist 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivist 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ, kuna ta ei ole nõuetekohaselt üle võtnud:

- direktiivide 2009/72 ja 2009/73 artikli 9 lõike 1 punkti a;
- direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 4 punkte a ja b ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 4 punkte a ja b;
- direktiivi 2009/72 artikli 37 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9 ning direktiivi 2009/73 artikli 41 lõike 6 punkte a–c ja lõiget 9.

2. Mõista kohtukulud välja Belgia Kuningriigilt.

Allkirjad